Belgian Climate Risk Assessment



© Sébastien VAN MALLEGHEM

Risico voor gebouwen door overstromingen

Klimaatverandering

Ernst van het risico

+2°C: catastrofaal ●●●●
+3°C: catastrofaal ●●●●
+4°C: catastrofaal ●●●●

Betrouwbaarheid

+2°C: hoog ●●●
+3°C: hoog ●●●
+4°C: hoog ●●●

Beleidsvoorbereiding

gevorderd

Risicobeheer

gewestelijk

Urgentie bij +3°C

- dringende actie nodig
- meer actie nodig
- voorzorgsmaatregelen nodig
- waakzaamheid verhogen
- bestaand beleid operationaliseren

Overstromingen vormen de komende decennia een steeds grotere bedreiging voor gebouwen in België. Extreme neerslag en de stijgende zeespiegel veroorzaken structurele schade, functionele verstoringen, zware economische verliezen en hebben een grote sociale impact. Al die uitdagingen vragen om een dringende aanpassing.

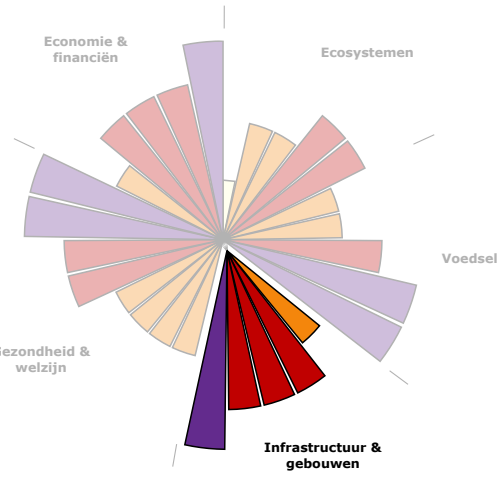
Wat is het probleem?

Overstromingen in België hebben drie belangrijke oorzaken: hevige regenval, rivieren die buiten hun oevers treden en overstromingen vanuit zee. Gebouwen en structuren raken verzwakt door erosie, verzadiging of instabiele funderingen. Muren en gevels nemen water op en geven het traag weer af, wat leidt tot schimmelvorming en blijvende schade. Essentiële installaties zoals elektriciteit of verwarming zijn bijzonder kwetsbaar en moeten vaak volledig vervangen worden, zelfs na beperkte wateroverlast. Naast zichtbare schade kunnen gebouwen maandenlang onbewoonbaar zijn, waardoor het herstelproces voor gezinnen en bedrijven wordt vertraagd.

Met de klimaatverandering worden regenbuien intenser en stijgt de zeespiegel, waardoor historische overstromingspatronen geen betrouwbare leidraad meer zijn. Wat vroeger een 50-jaarlijkse storm was, komt nu veel vaker voor, en zeldzame kustoverstromingen dreigen tegen 2100 regelmatiger te worden. De toenemende verstedelijking versterkt dit risico: door meer verharding vloeit de regen sneller af en sijpelt er minder water in de bodem.

Wat betekent dit voor België?

Ernst van het risico: Projecties tonen dat overstromingen in bijna elk opwarmingsscenario een catastrofaal risico vormen voor gebouwen. De ramp in de Vesdervallei van 2021 illustreert de enorme menselijke en materiële impact: er vielen 39 dodelijke slachtoffers in België, zowat 100.000 inwoners werden getroffen en duizenden woningen raakten beschadigd. Tegen 2080 kunnen in een scenario met hoge uitstoot jaarlijks meer dan 20.000 Belgen de gevolgen van overstromingen ondervinden. Kustoverstromingen zijn een extra bedreiging: tegen 2100 kan, bij een hoog opwarmingsscenario, een kustoverstroming die nu om de 1000 jaar voorkomt zich elke 20 jaar voordoen. De schade gaat verder dan materieel verlies alleen: ook levensnoodzakelijke diensten vallen uit, gezinnen moeten verhuizen en noodsystemen komen onder druk te staan.



cerac


© Sébastien VAN MALLEGHEM

Geografische verdeling: Het risico varieert sterk van gewest tot gewest. Vlaanderen, met zijn vlakke terrein en verstedelijkte gebieden, krijgt te maken met wijdverspreide maar vaak relatief ondiepe overstromingen van enkele tientallen centimeters. Kustoverstromingen daarentegen kunnen over grote oppervlakten een diepte van enkele meters bereiken. In Wallonië, met zijn smalle valleien, zien we vaker lokale, maar zeer diepe overstromingen. Brussel, op het knooppunt van rivieren en kanalen, is bijzonder kwetsbaar voor wateroverlast bij zware stortbuien.

Socio-economische kwetsbaarheden:
Overstromingen treffen niet iedereen in gelijke mate. Lage-inkomensgroepen, die vaker in oudere gebouwen of in risicovolle, laaggelegen gebieden wonen, lopen een onevenredig risico. De overstromingen van 2021 lieten zien dat financieel zwakkere gezinnen langzamer herstellen omdat hun verzekeringsmaatschappij pas laat uitbetaalt en ze niet genoeg middelen hebben om hun woning te herstellen of om te verhuizen.

Kinderen, ouderen en mensen met een beperking hebben het moeilijker om zichzelf te beschermen of te evacueren. Ook de toegang tot waarschuwingssystemen is ongelijk: taalbarrières of beperkte digitale toegang maken dat sommige groepen kwetsbaar blijven, ondanks geavanceerde voorspellingsinstrumenten.

Hoe wordt het risico aangepakt?

Het overstromingsbeleid in België volgt de Europese Overstromingsrichtlijn, die voorschrijft dat risico's in kaart gebracht worden en dat beheerplannen om de zes jaar bijgewerkt worden. De verantwoordelijkheid ligt voornamelijk bij de gewesten. Die beschikken over een arsenaal aan instrumenten, van digitale overstromingskaarten tot bouwvoorschriften. Toch hapert de uitvoering vaak doordat de bevoegdheden versnipperd zijn, de budgetten beperkt zijn en de handhaving op gemeenteniveau niet voldoende is. Er is veel kennis en beleid beschikbaar, maar de praktijk hinkt achterop: bouwbeperkingen worden niet altijd afgedwongen en infrastructuur wordt hier en daar niet voldoende onderhouden. Kustbescherming, regenwaterplannen en noodstructuren zijn aanwezig, maar er worden te weinig middelen voor uitgetrokken. Daardoor gaapt er een kloof tussen de ambitieuze doelstellingen en de realiteit op het terrein.

WAT KUNNEN WE DOEN?

Belangrijke oplossingen zijn het beperken van nieuwe bouwprojecten in risicogebieden, het afdwingen van klimaatrobuuste bouwvoorschriften en het versterken van waarschuwingssystemen. Natuurgebaseerde maatregelen, zoals het herstellen van wetlands en de aanleg van overstromingsvlaktes, moeten de technische infrastructuur aanvullen. Bewustmaking, eerlijke verzekeringsmechanismen en duurzame financiering zijn cruciaal om iedereen weerbaarder te maken.

Cerac - FOD | Galileelaan 5/2 - 1210 Brussel | info@cerac.belgium.be | V.U.: Luc Bas | BTW BE 0367.303.762 | RPR Brussels | Wettelijk depot: November 2025